

**Tuin van
Bezinning**

Omarmd door de politie

Voorwoord

In de Tuin van Bezinning bloeien leven en dood. Een unieke plek in onze wereld waar wij samenkomen om te herdenken en overdenken. Hier ontmoeten dank, verdriet en lotsverbondenheid elkaar. Een tuin voor nederige stilte en diep respect. Maar eveneens voor reflectie op wie wij zijn en wat wij doen.

In onze jachtige wereld vragen de grote en kleine gebeurtenissen van alledag onophoudelijk politieaandacht. Ons rest weinig tijd voor reflectie, terwijl bij alle hectiek juist bezinning zo onmisbaar is. Zo essentieel om ons geconcentreerd te kunnen richten op alles wat wij willen en moeten bereiken. Om richting te geven aan de inhoud en essentie van ons vak. Om voeling te houden met wat dit vak betekent voor de mensen die het uitoefenen. Wat het met hen doet.

Weinig plekken nodigen zo nadrukkelijk uit tot zulke overwegingen. In de Tuin van Bezinning leeft immers de nagedachtenis voort van iedere collega die de hoogst denkbare prijs betaalde voor wat wij als politie nastreven. Medewerkers die het leven lieten, doordat zij het leven van anderen wilden beschermen.

Zo veel collega's, zo veel verschillen. Maar politiemensen delen allemaal hetzelfde sociale hart. Stuk voor stuk geven zij om medemensen. Hechten zij aan een samenleving waarin de burger zich veilig en gelukkig kan voelen. En politiemensen gaan er ook voor. Altijd, meteen en met alles wat zij in zich hebben. Die mij telkens weer verbluffende gedrevenheid is de stille kracht van ons korps.

De passie om anderen koste wat kost te helpen en steunen, houdt tegelijkertijd het gevaar in dat wij de grenzen van ons eigen welzijn overschrijden. Fysieke en mentale blessures behoren net als levensgevaar tot onze dagelijkse risico's. Politiewerk is en blijft een prachtig vak. Maar wel een vak met soms inktzwarte randen.

Ieder van ons is intense dankbaarheid verschuldigd aan de politiemensen van wie de namen voorgoed in deze tuin staan gegraveerd. Het steeds onverminderd verbijsterende offer dat zij – en met hen hun geliefden – brachten voor hun betrokkenheid bij mens en maatschappij, mogen wij nooit vergeten. Het verdriet om dit verlies neemt niemand weg. Wij vinden slechts troost in de gedachte dat wij de kans krijgen om hun betrokkenheid voort te laten leven.

De Tuin van Bezinning geeft ons kracht om in hun voetspoor alles aan de samenleving te geven wat wij menselijk en professioneel kunnen bieden. Deze plek herinnert ons eraan dat wij behoedzaam om moeten gaan met de risico's van ons vak en zorgzaam met elkaar. Vanuit hun stilte voor altijd, inspireren de omgekomen collega's ons tot voortdurende reflectie op wie wij zijn en wat wij doen. Daarin ligt voor mij de wezenlijke betekenis van de Tuin van Bezinning.

Gerard Bouman
korpschef

Geschiedenis van de Tuin van Bezinning

Een monument van en voor de Nederlandse politie. Dat is de Tuin van Bezinning. Bedoeld als plaats voor rust, bezinning en reflectie en als nationale plek voor herdenking en eerbetoon aan hen die zijn omgekomen als direct gevolg van de uitoefening van het politiewerk.

De Tuin van Bezinning is een monument voor executieve, niet-executieve en vrijwillige politiemensen die na 1 januari 1946 tijdens de uitvoering van de dienst door een ongeluk of door geweld om het leven zijn gekomen. De datum van 1 januari 1946 heeft te maken met het ontstaan van de Rijkspolitie in november 1945 en met het gegeven dat er voor omgekomenen in de Tweede Wereldoorlog eigen monumenten zijn. Ieder jaar organiseert de politie een herdenkingsceremonie voor nabestaanden en collega's in de Tuin van Bezinning.

Ontwerp

De tuin, gelegen achter Huis 't Velde in Warnsveld, is ontworpen op basis van het motief van een Acanthusblad dat in de achttiende eeuw ook veel gebruikt is door één van de bouwmeesters van Huis 't Velde, Daniël Marot, en onder meer in de haardschouwen van het gebouw terug te vinden is. De nerven vormen de wandelpaden met daartussen

verhoogde grasvlakken, waardoor een labyrintisch patroon ontstaat. De wanden langs de verhogingen worden gevormd door opstaande roestvrijstalen banden. De namen van de omgekomen politiemedewerkers worden, met sterf- en geboortedatum, gegraveerd op de banden langs de paden in de tuin. Bij de opening in 2006 waren er 141 namen van overleden politiemensen aangebracht. Bij de Tuin staat een videozuil met daarin een digitaal herdenkingsboek. Hierin zijn foto's opgenomen en wat beknopte informatie over de overledenen.

Initiatief

Het initiatief voor het monument is genomen door commissaris Anita Hazenberg, toenmalig directeur van de School voor Politie Leiderschap (SPL) in Huis 't Velde, nadat zij op vakantie in Schotland bij een nationaal monument zich had gerealiiseerd dat er in Nederland alleen lokale herdenkings-

plekken waren, maar geen nationaal monument.

Het herdenkingsmonument is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van de Stichting Politiefonds Minister Ien Dales. Tijdens de opening werden de zitbanken in de tuin aangeboden door Johan Remkes, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Bestuur

De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van de Tuin van Bezinning en het organiseren van de jaarlijkse herdenkingsbijeenkomst berust bij de Stichting Tuin van Bezinning. De leden van het bestuur zijn afkomstig uit de politie en de politievakorganisaties. Voorzitter is de oud-korpschef Bob Visser.

Allegonda Gremmer

★ 9 mei 1969 - † 28 oktober 1997

Op 28 oktober 1997 is hoofdagent Allegonda Gremmer op 28-jarige leeftijd omgekomen. Bij een poging een vuurwapengevaarlijke crimineel aan te houden is zij door hem met een vuurwapen in de hals geschoten en ter plaatse overleden. Allegonda werkte op dat moment bij het arrestatieteam van de toenmalige regiopolitie Rotterdam-Rijnmond.

‘Als een warme deken’

Op het dashboard van hun zilvergrijze Nissan Pixo zit een “Tweetie”, het gele knuffelkuiken met de sprekende, knalblauwe ogen. Ze kijkt de heer en mevrouw Gremmer uitdagend aan. Hun dochter Allegonda werd “Tweetie” genoemd. Onderweg, maar ook in het ouderlijk huis, is haar geest welhaast tastbaar.

Tegen de wand van de hal, op de hoedenplank, ligt een “dopje”, een politiehoedje. ‘Alsof ze zomaar tijdens het werk is komen aanwaaien’, zegt Allegonda’s vader. En aan de andere kant van de muur, in de woonkamer, hangt een portret van zijn dochter. Nageschilderd van een foto, genomen tijdens haar installatie als eerste vrouwelijk lid van een arrestatieteam in Nederland, legt haar moeder uit. Allegonda draagt hier de felbegeerde “AT-baret” die ze - als nieuw lid traditiegetrouw gevuld met bier - op het hoofd gezet krijgt. ‘Kijk, een krulletje nat haar piept eronder vandaan.’ Haar sprekende ogen lijken te leven, zeggen haar ouders, en het is waar. In welke hoek van de woonkamer je ook bent, Allegonda kijkt je recht aan met een open, blijmoedige en vastberaden blik. ‘Het is net alsof ze er nog gewoon bij is.’ Het doek is geschilderd - en als verrassing cadeau gedaan -

door Wil de Gans, een lotgenoot; dochter van politiemans B. van Rijswijk die ook herdacht wordt in de Tuin van Bezinning. Ze hebben elkaar daar ontmoet.

Contact met lotgenoten. Dat is voor vader en moeder Gremmer de waarde van ‘De Tuin’. ‘Je weet hier dat je niet de enige bent. Het voelt als een warme deken. Dat er zo veel aandacht is voor Allegonda, dat ze er nog steeds bij hoort. Dat collega’s en familieleden haar niet vergeten. Dat ze bij haar stilstaan. Net als bij de andere 160 mensen die hier worden herdacht. Het is een enorme troost.’

Jammer dat Warnsveld zo ver weg is. Het echtpaar komt daarom maar één keer per jaar. Toch is er ook een positieve reden om niet vaker te komen. ‘Wij hebben al een straat die naar Allegonda is vernoemd, we hebben een beeld bij het politiebureau, een graf waar

we elke dag naartoe gaan, een schilderij, een kunstwerk... Voor sommige mensen is “De Tuin” het enige wat ze nog hebben.’

Dick Haveman

★ 12 januari 1963 - † 13 april 2011

Op 13 april 2011 werd hoofdagent Dick Haveman op 48-jarige leeftijd tijdens een aanhouding in Baflo door een verdachte doodgeschoten. Dick werkte als verkeerssurveillant bij het team Verkeershandhaving en was tevens lid van de aanhoudingseenheid in het toenmalige korps Groningen.

‘Omarmd door de politiefamilie’

Dick Haveman had zijn motorhandschoenen nog aan toen hij in Baflo werd neergeschoten. Lange tijd dacht zijn weduwe Gradeke Haveman elke keer als ze een motorrijder zag: ‘Het is Dick – toch niet.’ Totdat collega’s van Dick, met wie Gradeke ook zelf een vriendschapsband heeft, met zijn vieren op de motor bij haar langskwamen. Om haar te feliciteren met haar vijftigste verjaardag vorig jaar. Gradeke herkende hen direct en was blij ze te zien. Sindsdien is het over.

Gradeke heeft veel steun aan de collega’s van Dick. Tot de voormalig korpschef van Groningen aan toe die al een paar keer bij haar op bezoek is geweest. Zo stond hij een half jaar geleden nog bij Gradeke op de stoep toen de Hoge Raad met een teleurstellende uitspraak kwam: de moordeenaar van haar man kwam weg met zes jaar celstraf - eerder was 28 jaar opgelegd - en ja, toen kon ze inderdaad alle steun gebruiken.

Eens per jaar gaat Gradeke naar de Tuin van Bezinning om samen met andere nabestaanden Dick en de andere gevallen politiecollega’s te herdenken. ‘Vorig jaar was er voor het eerst een nabestaande aan het woord geweest in de Tuin. Dat was heel mooi’,

zegt ze. Daar heeft ze bijvoorbeeld ook de weduwe van Jan Wind ontmoet. Hun dochters waren beiden zestien toen hun vader werd vermoord. En nu delen ze de belangrijke, fijne en moeilijke momenten in het leven met elkaar.

Met een aantal collega’s van Dick is Gradeke in de afgelopen vier jaar pas bevriend geraakt. Ze hebben steun aan elkaar en leven met elkaar mee. ‘Als het niet met Dick gebeurd was, had ik jou niet gehad’, heeft ze wel eens tegen één van hen gezegd. Daarom, als Dick’s weduwe naar de Tuin komt, staat ze niet alleen stil bij vier jaar zonder Dick, maar ook bij vier jaar nieuwe familie. ‘In De Tuin van Bezinning voel je dat je wordt

omarmd door de politiefamilie. Als nabestaanden mogen we binnenin staan. Het lost je verdriet niet op, maar het maakt het wel beter draagbaar.’

Arjen Waanders

★ 25 december 1975 - † 24 juli 2003

Op 24 juli 2003 is agent Arjen Waanders op 27-jarige leeftijd tijdens het vervoer van een arrestant betrokken geraakt bij een verkeersongeval. Hierbij zijn hij, zijn collega René Ekhart en de verdachte om het leven gekomen. Arjen werkte op dat moment bij het arrestatieteam van de toenmalige regiopolitie Gelderland-Midden.

‘Onderdeel van de rode draad’

‘De dood van iemand is net een steen die je in het water gooit. Er ontstaan kringen en die gaan oneindig door. Tot aan je eigen dood. Het is best moeilijk en natuurlijk zijn we af en toe nog heel verdrietig. Maar we gaan ook weer over tot de orde van de dag. Ik ben heel dankbaar dat we die weg hebben kunnen vinden. De dood van Arjen is onderdeel van ons leven. Het is eigenlijk de rode draad die er doorheen is gaan lopen. Het hoort onlosmakelijk bij je, maar zit niet weggeborgen.’

Mevrouw Waanders vertelt uitgebreid over Arjen, haar oudste zoon. Hij was een leuke, evenwichtige man geworden. AT’er: politiemans hart en nieren. ‘De politiewereld is heel hecht en strekt zich uit, ook na zijn dood. Als er echt iets is, kan ik altijd bij iemand terecht. Ik ben heel blij dat ik dankzij mijn zoon een blik heb kunnen werpen in die wereld.

De opvattingen die Arjen op de politieschool leerde, gebruikte ik later in mijn werk als hulpverlener. “Eerst geweld stoppen, mam, daarna zorgen dat er gepraat kan worden”. In die zin is hij nog heel levend, dat heb ik echt van hem meegekregen. Doorgaan, het stokje overnemen: dat hoort allemaal bij die rode draad. Zo zie ik de tuin in Warnsveld

ook: het is een plek die voor ons als ouders deel uitmaakt van de rode draad. Ik vind het geweldig dat ze het zo gedaan hebben. Het is een plek in de natuur waar het leven volop aanwezig is: dat beekje dat daarachter kabbelt, de Berkel, de bomen en de vogels en de schelpen van de zee.’

‘Een keer per jaar biedt de politie ons de mogelijkheid om samen iets te gedenken, te beleven, zonder dat je iets wordt opgelegd. De minuut stilte maakt dat je letterlijk en figuurlijk stilstaat bij de dood van je collega of naaste maar ook bij je eigen sterfelijkheid. Ik denk vaak aan die jonge politiemensen die daar staan en geconfronteerd worden met een kant van hun vak die er ook is. De minuut stilte en het

Wilhelmus vind ik indrukwekkend; ieder jaar beleef je het op een andere manier. Het gaat op een respectvolle en waardevolle manier. Zoals de politie is: professioneel maar persoonlijk.’

‘Je wordt uitgenodigd in een wereld die niet de jouwe is, maar dat wel even wordt omdat jouw geliefde of kind daarvan deel uitmaakte. Je bent daar welkom en dat is heel bijzonder. Er is een verbintenis, een mooie mengeling tussen mensen uit de politiewereld en de niet-politiewereld. Dat is misschien niet zo bedoeld, maar dat is wel het effect dat het op ons heeft. Je komt uit twee verschillende werelden, maar je hebt daar samen een doel.’

Ad Schoolmeester

★ 7 september 1924 - † 2 november 1974

Op 2 november 1974 is brigadier Ad Schoolmeester op 50-jarige leeftijd overleden tijdens een alcoholcontrole. Hij is ter plaatse aan zijn verwondingen overleden. Ad werkte op dat moment bij de toenmalige Gemeentepolitie Heemskerk.

‘Je bent daar één’

‘We zijn vanaf de allereerste keer naar Warnsveld geweest. Behalve toen mijn jongste dochter een hernia had. We verheugen ons er ieder jaar weer op. Het is altijd weer emotioneel, maar toch gaan we, want het voelt goed. Ze hebben uiteindelijk toch hun leven gegeven voor de dienst. Het is prettig dat het gewaardeerd wordt. En heel indrukwekkend,’ vertelt mevrouw Schoolmeester over de Tuin.

‘En het is zo gek. Bij zijn graf daar heb je iets, daar ligt hij. Dat is de plek waar je je verdriet mag hebben. Maar dat heb je in de Tuin ook. Elk jaar weer slik ik mijn tranen weg. Zelfs als ik erover praat heb ik dat al. Dat gaat nooit meer over. Zelfs al is het nu 40 jaar geleden. Dit blijft je hele leven bij je.

We hebben het heerlijk gehad met elkaar. Wij woonden nog maar pas in Heemskerk. Ons huis was nog niet eens af toen het gebeurde. Het was een heftige tijd. Maar mijn dochters en ik hebben het heel goed opgepakt hier. Gelukkig hadden we heel veel steun van hele lieve burens en ook van de politie. We werden heel goed opgevangen en kregen heel veel medeleven. Dat heeft ons goed gedaan. Het is 40 jaar geleden, maar het lijkt nog als de dag van gisteren. We waren zo’n fijn, hecht gezinnetje. En

Ad genoot zo, we woonden eindelijk bij het strand. ’s Morgens, vanuit de nachtdienst, reed hij vaak nog even met zijn auto door de duinen.

We gaan altijd als gezin naar de Tuin; ik met mijn drie dochters. De kleinkinderen gaan soms ook al mee. Zij vinden het ook waardevol, al hebben zij hun opa nooit gekend. De eerste keer had een enorme impact. Daar zaten we in de bus, met politie-escorte – het leek wel weer op de uitvaart. Maar het is ieder jaar indrukwekkend. Een paar jaar terug was het bewolkt. Het Wilhelmus werd gespeeld en de zon brak door de wolken. Dat was zo mooi. Daarna ben je vaak even van slag, want er gaat toch steeds weer een laagje in je hoofd open. Maar dat geeft niet. Iedereen heeft zijn eigen verdriet. Het samenzijn in de

Tuin doet je goed, want je bent daar en je bent daar één.’

In memoriam

H.H. Assen

★ 30-10-1935 - † 12-11-1966

J.S. van der Lei

★ 31-01-1932 - † 04-06-1966

J.A. Ax

★ 29-06-1901 - † 05-06-1956

S.C. Lieberom

★ 04-06-1970 - † 28-10-1998

S. Baas

★ 14-05-1920 - † 11-11-1947

R.B. van der Linden

★ 18-05-1966 - † 18-11-1996

R. Beekhuis

★ 04-07-1980 - † 18-06-2002

P.W. Lugten

★ 19-09-1956 - † 05-08-1986

G.H. A. van Bers

★ 01-06-1949 - † 11-06-1971

B. van Maanen

★ 07-10-1955 - † 30-07-1978

A.H. Biesterbos

★ 08-11-1914 - † 16-05-1967

C.M. Maasdijk

★ 08-04-1931 - † 14-05-1961

H.W. Binneveld

★ 27-08-1969 - † 30-12-1999

P.A. Mastenbroek

★ 30-06-1958 - † 29-07-1998

W. Blok

★ 10-09-1923 - † 06-05-1956

C.P. Meijer

★ 08-08-1955 - † 22-04-1986

D.M. Bongers

★ 25-06-1966 - † 16-08-1992

H. Meinema

★ 31-08-1920 - † 12-05-1954

G.H.J. Booij

★ 26-10-1911 - † 21-06-1956

F. Boontjes

★ 21-08-1950 - † 09-06-1994

J. Oldenkamp

★ 16-06-1957 - † 19-04-1989

W. Mensink

★ 13-02-1917 - † 23-10-1974

S.W. Boorsma

★ 02-08-1944 - † 20-11-1978

F.J.C. Mohlmann

★ 22-02-1954 - † 22-10-1978

H.W. Bos

★ 22-07-1939 - † 09-09-1967

Chr. Mol

★ 28-02-1929 - † 07-06-1966

A. Bot

★ 28-01-1920 - † 08-11-1967

J. Moolenaar

★ 26-05-1942 - † 31-08-1970

G.J. Botterweg

★ 15-10-1944 - † 14-11-1988

J.V. Munsterman

★ 12-01-1953 - † 28-10-1998

L. Bouwman

★ 26-11-1922 - † 22-05-1951

F. Nekeman

★ 26-11-1947 - † 22-09-1991

A.M.F. Breugelmans

★ 03-09-1952 - † 03-01-1990

J.H. Nijkamp

★ 11-05-1917 - † 26-11-1953

R. Brill

★ 24-05-1911 - † 31-12-1956

J.W. Menheere

★ 28-07-1919 - † 01-01-1974

J.A.G. Nijssen

★ 24-07-1946 - † 18-08-1968

H.J. Noordermeer

★ 26-08-1922 - † 14-08-1946

J. de Groot

★ 27-07-1918 - † 24-04-1972

B.H. van Noort
★ 16-04-1954 – † 10-12-1996

J. Postma
★ 17-05-1916 – † 18-10-1964

W. Bruinse
★ 07-09-1917 – † 27-09-1969

A. van Eck
★ 16-09-1917 – † 14-11-1952

F.A. Bustraan
★ 22-08-1959 – † 03-08-1978

M.L. Prins
★ 19-06-1975 – † 31-08-2003

M.H.A. Ooms
★ 12-09-1958 – † 29-07-1977

J.A.F. van Eck
★ 11-05-1913 – † 14-08-1946

G.N. Cevat
★ 08-06-1980 – † 09-07-2008

K. Protzmann
★ 06-08-1957 – † 29-04-1977

G. Oosterbroek
★ 17-10-1920 – † 25-11-1960

M.R. Ekhart
★ 18-12-1969 – † 24-07-2003

J.C. Compeer
★ 08-11-1906 – † 27-03-1957

Th.J. Reckman
★ 19-03-1920 – † 06-11-1979

A.L. van Osch
★ 02-05-1923 – † 09-04-1946

G.E. Engel
★ 29-10-1951 – † 25-05-1980

J.H. Couperus
★ 29-01-1954 – † 27-07-1978

W.A. Riegstra
★ 07-02-1957 – † 20-08-2002

N.J. Ouwehand
★ 23-11-1957 – † 17-12-1996

P.G.E. Florie
★ 19-04-1953 – † 10-08-1999

J.W. Deij
★ 05-10-1951 – † 26-05-1977

B. van Rijswijk
★ 28-12-1921 – † 09-04-1964

B. Pegels
★ 31-10-1910 – † 18-02-1969

G.M.H.M. Frencken
★ 08-06-1949 – † 14-11-1988

H.A. Derksen
★ 07-12-1947 – † 08-10-1971

L.J. van Geldere
★ 12-10-1962 – † 20-10-1996

S. Piersma
★ 26-03-1950 – † 21-08-1987

L. Scheepstra
★ 30-03-1926 – † 25-07-1962

J.J.S.M. Dijkmans
★ 11-11-1953 – † 02-04-1994

W. van Gent
★ 09-05-1919 – † 31-03-1975

J. Pilon
★ 06-03-1919 – † 06-11-1959

W.M.J. Schepen
★ 09-02-1959 – † 02-02-1985

J.I.M. Ruhullessin
★ 26-01-1967 – † 29-07-1998

J. Goijarts
★ 22-02-1967 – † 03-01-2002

L.J. Drent
★ 03-11-1954 – † 07-10-2005

P.W. Schets
★ 12-03-1912 – † 18-12-1953

R. Post
★ 13-02-1944 – † 10-03-1971

A.M. Gremmer
★ 09-05-1969 – † 28-10-1997

G. Droog
★ 10-12-1960 – † 21-08-1988

A.N. Schoolmeester
★ 07-09-1924 – † 02-11-1974

J.G.G. Schurkens
★ 19-12-1946 – † 23-06-1977

W.W. Haaima

★ 20-09-1954 – † 15-11-1977

B. Siderius

★ 21-02-1921 – † 16-11-1950

D.D. Haveman

★ 12-01-1963 – † 13-04-2011

A.M. Siekman

★ 12-05-1946 – † 10-08-1967

L.G.M.E. Hegge

★ 10-02-1951 – † 15-02-1985

W. Slob

★ 21-08-1935 – † 27-05-1971

H. Helmstrijd

★ 15-09-1889 – † 18-08-1949

K. van der Sluis

★ 19-08-1899 – † 31-03-1951

F.G. Hengst

★ 30-05-1941 – † 17-04-1968

A.F.W.A. Smalt

★ 26-03-1913 – † 10-07-1954

S. Hiemstra

★ 12-01-1967 – † 11-09-1990

J. Timmler

★ 11-05-1954 – † 12-05-1977

J.F. Hilverda

★ 04-07-1917 – † 29-08-1947

G.A.A. Spuesens

★ 25-05-1915 – † 09-02-1959

J.H.J. Hinssen

★ 17-03-1957 – † 23-06-1977

P.A. Stroot

★ 14-03-1947 – † 18-02-1990

A. Hoekstra

★ 08-02-1953 – † 24-07-1973

K.J. Timmers

★ 07-11-1921 – † 24-02-1964

A.C. van Hoeve

★ 06-03-1916 – † 12-12-1954

G.R.A. van Holland

★ 23-08-1950 – † 06-06-1978

A. de Jong

★ 30-05-1955 – † 31-05-1997

H.J.F. de Turck

★ 18-10-1921 – † 08-01-1957

J.G. Honingh

★ 22-04-1955 – † 06-08-1982

H.J. Twilt

★ 27-02-1953 – † 30-09-1988

K.C. Hoogenberg

★ 11-06-1933 – † 17-11-1968

G.J. van Unen

★ 25-03-1915 – † 08-07-1948

R.M. ten Hoonte

★ 22-10-1961 – † 15-03-1999

P.K. van Veen

★ 26-01-1951 – † 19-06-2008

H.G.Th. Hovens

★ 20-05-1931 – † 29-05-1977

H. van de Vegt

★ 05-11-1937 – † 22-04-1976

S.H. Hudepohl

★ 28-08-1922 – † 12-07-1962

J.H. op de Ven

★ 23-02-1919 – † 20-06-1948

A.A.M. Huijgen

★ 04-11-1959 – † 22-02-1988

A. Smits

★ 18-11-1931 – † 13-02-1962

M. van der Ven

★ 03-10-1981 – † 10-09-2011

J.A. Hulzebosch

★ 01-05-1954 – † 24-11-1995

B. Viallé

★ 21-06-1963 – † 26-09-1992

H. de Jong

★ 08-08-1955 – † 24-06-2005

J. G. Vierbergen

★ 04-06-1923 – † 16-02-1967

W. de Jong

★ 16-06-1932 – † 06-02-1974

B.H. Vink

★ 14-10-1959 – † 07-08-1989

J.A. Korenromp

★ 02-04-1952 – † 05-09-1973

H. Wilschut

★ 02-04-1949 – † 13-05-1973

M.J. Volleberg

★ 27-02-1919 – † 24-01-1950

A. Kranenburg

★ 10-06-1931 – † 22-09-1977

J. Jongstra

★ 29-07-1898 – † 17-10-1949

J. Wind

★ 15-07-1957 – † 30-09-2004

W.A. de Vree

★ 04-01-1932 – † 18-02-1990

W.J. de Krijger

★ 02-08-1935 – † 04-03-1976

H.W. Jonkman

★ 11-04-1960 – † 08-04-1991

S. de Wolf

★ 20-12-1932 – † 01-06-1966

A. de Vreugd

★ 30-11-1917 – † 26-11-1967

L.C.L. Kuijten

★ 17-09-1977 – † 21-09-2011

A. Kalkman

★ 01-05-1932 – † 17-05-1961

P. van Zalingen

★ 29-06-1911 – † 11-02-1951

H.H. de Vries

★ 06-09-1979 – † 30-12-2010

T.J. Kusters

★ 05-12-1963 – † 14-04-2000

H.G.M. van Kerkhof

★ 23-07-1952 – † 15-11-1993

W.M. van der Zanden

★ 13-10-1918 – † 09-07-1954

P. de Vries

★ 07-12-1956 – † 09-08-1997

S.A. Landman

★ 31-08-1952 – † 29-04-1974

H.T. Keuper

★ 15-07-1965 – † 24-03-1997

R. de Lange

★ 14-02-1912 – † 21-09-1959

S.A. de Vries

★ 07-08-1896 – † 22-08-1953

T.J.G. Zuurbier

★ 13-06-1956 – † 15-08-2007

I.J.H. Klaassen

★ 22-12-1951 – † 04-12-1992

F.H. Larooi

★ 09-01-1928 – † 25-09-1978

R.M. Klein

★ 21-09-1918 – † 08-11-1962

A.J.C. van der Zwaan

★ 27-11-1950 – † 18-06-1975

A. Waanders

★ 25-12-1975 – † 24-07-2003

A.O. van Lee

★ 17-03-1946 – † 04-06-1979

E.J. van Koert

★ 18-11-1968 – † 04-09-1994

G. Ruifrok

★ 06-07-1989 – † 06-08-2014

A. Warman

★ 26-06-1957 – † 04-06-1983

J.H.J. Westerveen

★ 13-01-1979 – † 20-06-2012

J.A.M. Kolen

★ 17-11-1921 – † 20-10-1963

E.M. van Zeggeren

★ 01-08-1961 – † 20-11-2002

W.H. Wendrich

★ 12-05-1932 – † 27-06-1961

G. ter Brugge

★ 02-12-1929 – † 01-01-1980

H. Koorn

★ 14-08-1957 – † 28-04-1984

S. Bruijntjes

★ 18-03-1975 – † 29-07-1998

H.M.M. Waalwijk

★ 30-08-1958 – † 09-10-2007

Hoe werkt complexe rouw?

‘Geef verdriet de ruimte’

Als psycholoog en psychotherapeut heeft professor Jos de Keijser van de Rijksuniversiteit Groningen veel mensen behandeld die de draad van hun leven maar niet goed konden oppakken door complexe rouw (bijvoorbeeld rouw na moord, suïcide en vermissing). Hij weet niet alleen vanuit de praktijk, maar ook vanuit zijn onderzoek, bijvoorbeeld naar collectieve rouw van nabestaanden van de MH17, wat nabestaanden wel én niet helpt.

Wat kan de Tuin van Bezinning betekenen?

‘Zo’n monument is enorm belangrijk. De plek zien, er zelf zijn, kan helpen te accepteren dat iemand er echt niet meer is - net als met een graf. Ook is het ritueel van een herdenking belangrijk voor de verwerking van het verlies van een geliefde.’

Wat kunnen we als collega’s en als politieorganisatie nog meer doen voor nabestaanden?

‘Er zijn. Luisteren. Het opbrengen om steeds maar weer open te staan voor een andere versie van hetzelfde verhaal. Maar let op: sommige mensen willen helemaal niet praten. Zij willen met rust gelaten worden. Nabestaanden zitten hoe dan ook niet te wachten op praktische hulp en oplossingen; ze willen liever ook geen tips of adviezen. Ze hebben medeleven nodig, betrokkenheid.’

Hebben leidinggevendenden hierin een speciale rol?

‘Zeker. Het helpt echt als leidinggevendenden op bezoek komen om te horen hoe het met je gaat en als ze dat na jaren nog blijven doen. Goede leidinggevendenden slikken hun emoties ook niet weg. Ze laten hun emoties juist zien. Verdriet hoort erbij, zeggen ze daarmee. Verder kunnen leidinggevendenden het in de gaten hebben als je vastloopt. Dan kunnen ze wijzen op verdere hulp.’

Als je omgeving je een luisterend oor biedt, is professionele hulp dan nog wel nodig?

‘Als je niet bij je verdriet kunt komen, door boosheid of schuldgevoelens, piekeren, stress of hechtingsproblemen, dan kan rouw chronisch worden. Die kans wordt groter als je geliefde door geweld om het leven is gekomen. Je hebt dan namelijk geen afscheid kunnen nemen en

je zit met heel veel vragen en gevoelens. Dan heb je professionele hulp nodig om alsnog te kunnen rouwen en uiteindelijk de draad van het leven weer op te pakken.'

Hoe weet je wanneer rouw chronisch is?

'Als nabestaanden na een half jaar tot een jaar bijvoorbeeld nog slecht slapen en zich daardoor overdag moeilijk kunnen concentreren en ze daarnaast ook de gewone dingen, sociaal en professioneel, niet meer kunnen. Ze blijven misschien boos en -bij moord en doodslag- wraakzuchtig. Bijvoorbeeld als je hoort dat een dader met proefverlof mag, eerder vrijkomt, of een tv op zijn kamer heeft. Iedereen vindt boosheid een normale reactie. Op zich is daar ook niets mis mee. Maar het is wel slecht voor het rouwen, omdat het de blik meer naar buiten dan naar binnen richt. En als je

niet bij je verdriet kunt komen, kun je het ook moeilijker delen en verwerken.'

Bij de politie ervaren we dat het collectief en ceremonieel rouwen de collega's met elkaar verbindt. Maar de familie van een overledene stelt niet altijd prijs op een massaal blauw eerbetoon. Sommige mensen willen het zelf verwerken, in kleine kring. Wat is wijsheid?

'Ik doe momenteel onderzoek naar de rouwverwerking van nabestaanden van de ramp met de MH17 (hierbij is ook collega Erik van der Poel omgekomen). Ook dat was collectief. En ja, dat kan heel steunend zijn. Toch moet je daarnaast ook altijd zelf het verlies verwerken. De eerste tijd is het belangrijk dat mensen daar de ruimte voor krijgen. Dat ze het verdriet zelf kunnen doorvoelen. Probeer het verdriet niet weg te nemen. Besef dat de mensen om je heen weer verder gaan; zij staan er op den duur niet meer bij stil. Maar als jouw partner, kind of ouder is overleden, merk je dat elke dag. Je blijft iemand missen.'

Begeleiding bij complexe rouw

Medewerkers van het korps kunnen zich wenden tot het 24/7 loket. Meer informatie vind je op intranet.

Informatie van het Netwerk Traumatisch Verlies met een lijst van speciaal geschoolde behandelaren is te vinden op www.rouwnamoord.nl of kijk op www.slachtofferwijzer.nl.

namens de Nederlandse politie

namens de nabestanden

Informatie voor bezoekers

De Tuin van Bezinning is open voor publiek van zonsopgang tot zonsondergang. Je kunt als bezoeker vrij rondlopen in de tuin.

De tuin ligt achter het Koetshuis van opleidingsinstituut Huis 't Velde in Warnsveld.

Conferentiecentrum
Huis 't Velde
Rijksstraatweg 127
7231 AD Warnsveld,
Telefoon: (0575) 58 00 00
E-mail receptie.warnsveld@politieacademie.nl.

Colofon

Dit is een publicatie van de dienst Communicatie, team Korpsmedia van het Politie Diensten Centrum van de Politie.
Redactie: Renske Hermans en Mirjam Killian.

